

Parlamentul
Republicii Moldova

DEY-07 nr. 191
12 aprilie 2023

Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova

Direcția generală juridică

AVIZ

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (dezvoltarea afacerilor la distanță în Republica Moldova) (nr.73 din 23.03.2023)

Direcția generală juridică a examinat proiectul de lege sus-menționat în conformitate cu art.54 din Regulamentul Parlamentului și Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, și expune următoarele considerente.

1. Proiectul de lege este înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către Guvern, fapt ce corespunde prevederilor art.73 din Constituție și art.47 din Regulamentul Parlamentului.

2. Prin natura relațiilor sociale reglementate, inițiativa legislativă face parte din categoria legilor organice, adoptarea cărora ține de competența exclusivă a Parlamentului, fiind astfel în concordanță cu art.66 și 72 din Constituție.

3. Potrivit Notei informative, proiectul de lege are drept obiectiv revizuirea modului de reglementare a proceselor de interacțiune existente în special între notari și beneficiarii de servicii notariale, cu dezvoltarea posibilităților de interacțiune la distanță și corespunzător valorificarea la maximum a rezultatelor actuale ale dezvoltării tehnologice. Totodată, proiectul de lege vine să reglementeze particularitățile aplicării legislației muncii, precum și a normelor de securitate și sănătate în muncă în domeniul muncii la distanță.

Observații de ordin juridic și tehnico-legislative

1. La Art. II, modificarea Legii nr.246/2018 privind procedura notarială, se propune instituirea regimului juridic al actului notarial în formă de document electronic. Însă, este de menționat că prevederile propuse prin proiectul de lege sunt expuse într-o formă generală și sunt condiționate de: elaborarea unor reglementări legale clare și adaptate procedurii notariale, cu crearea condițiilor tehnice necesare și ajustate situației reale, astfel încât acestea să poată fi implementate, precum și crearea unui sistem informațional prin care se vor înregistra actele notariale în formă de document electronic, ce va fi deținut de

Camera Notarială. În acest sens, considerăm că este necesar a fi reglementate aspecte ce țin de modul de păstrare a actelor notariale electronice (arhiva notarială electronică), modul de înregistrare a actelor notariale electronice (registrele electronice) și crearea conexiunilor de interoperabilitate necesare. Totodată, din prevederile proiectului de lege reiese că, notarului îi este oferit un drept de a întocmi actul notarial în formă de document electronic precum și prin comunicare la distanță, nefiind clar dacă acesta va fi sau nu implementat sau aplicat. În acest caz, există riscul ca scopul proiectului de lege de a facilita interacțiunea la distanță cu notarii, să nu fie atins.

1.1 La **pct.2** se propune completarea legii vizate cu un articol nou „**Articolul 5¹. Actul notarial în formă de document electronic**”. Atragem atenția că, articolul propus conține două obiecte de reglementare: actul notarial în formă de document electronic și întocmirea actului notarial prin comunicare la distanță (atât pentru actul notarial în formă de document electronic cât și pentru procedurile de întocmire a actelor notariale semnate olograf). De aceea, propunem delimitarea acestui articol în două articole separate, unul care să reglementeze detaliat actul notarial în formă de document electronic și procedura de întocmire a acestuia, iar altul să reglementeze modalitatea de întocmire a actelor notariale prin comunicare la distanță/fără prezența fizică în procedurile de întocmire a actelor notariale semnate olograf. De asemenea, **este necesar a se face o delimitare între actul notarial în formă de document electronic și actul notarial „electronic” întocmit prin comunicare la distanță.**

1.1.2 La **alin.(1)** în scopul unificării terminologiei utilizate se va revizui denumirea *Regulamentului cu privire la cerințele și modalitatea de întocmire a actelor notariale la distanță/electronic* în coroborare cu denumirea articolului „Actul notarial în formă de document electronic”, cu **alin.(2)** care utilizează denumirea „actul notarial prin comunicare la distanță”, **pct.4** utilizând noțiunea „act notarial la distanță”, **pct.5** fiind utilizat textul „acte notariale electronice prin comunicarea la distanță” și **art.X alin.(6)** „acte notariale întocmite prin comunicare la distanță”.

1.1.3 La **alin.(4)**, considerăm necesar a fi indicate expres actele notariale semnate olograf care pot fi întocmite prin stabilirea identității, capacității și discernământului, citirea, semnarea și exprimarea consimțământului fără prezența fizică a unora sau tuturor persoanelor vizate, cu utilizarea mijloacelor electronice de comunicare. În acest sens, remarcăm că **alin.(5)** stabilește actele și acțiunile notariale care nu pot fi întocmite în formă de document electronic, dar reiese că stabilirea identității, capacității și discernământului, citirea, semnarea și exprimarea consimțământului la întocmirea acestor acte vor putea fi realizate prin comunicare la distanță.

Referitor la întocmirea actului notarial prin stabilirea identității, capacității, discernământului și exprimarea consimțământului fără prezența fizică atenționăm că, proiectul de lege nu conține prevederi referitoare la procedura și metodele de stabilire a capacității și discernământului și exprimarea consimțământului fără prezența fizică, dar reglementează doar procedura stabilirii și verificării identității participanților de către notar, făcându-se la **pct.5** referire la termeni tehnologici abstracti. Menționăm că, potrivit **art.13 alin.(2)** din **Legea nr.246/2018** la momentul întocmirii actului, notarul verifică dacă solicitantul actului notarial poate să-și

exprime în mod expres consimțământul, să conștientizeze acțiunile sale, să le dirijeze, fiind în stare să aprecieze efectele juridice ale actului notarial solicitat și ale acțiunilor sale. Însă, din conținutul proiectului de lege nu este clară modalitatea de stabilire și verificare de către notar a capacității și discernământului, precum și exprimarea consimțământului solicitantului actului notarial, fapt care nu pot avea loc doar prin identificarea electronică a solicitantului.

1.1.4 **Alin.(6)** stabilește că modul de inițiere, desfășurare, încheiere a ședințelor de comunicare la distanță, precum și semnarea actelor notariale întocmite în formă de document electronic se stabilește *printr-un regulament aprobat prin ordinul ministrului justiției*, după consultarea Camerei Notariale. Totodată, alin.(1) din art.5¹ face referire la Regulamentul cu privire la cerințele și modalitățile de întocmire a actelor notariale la distanță/electronic. Astfel, nu este clar dacă la alin.(6) se are în vedere regulamentul prevăzut la alin.(1), sau aspectele menționate privind întocmirea actelor notariale vor fi reglementate de un alt regulament. În cazul unui și același regulament, considerăm oportun la alin.(6) a se face trimitere expresă la regulamentul prevăzut la alin.(1), iar în cazul în care se referă la regulamente diferite - se va indica denumirea acestuia.

1.2 La **pct.5** referitor la „stabilirea” metodelor de identificare la distanță a participanților prin ordinul ministrului justiției, atenționăm că potrivit art.10 alin.(2) pct.4) lit.d) din Legea nr.124/2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere, metodele alternative de identificare de la distanță a persoanei sunt stabilite de către *Guvern*. Considerăm necesar revizuirea alin.(5), în acest sens.

1.3 La **pct.9**, reieșind din propunerea de completare a lit.a) alin.(2) art.24, considerăm necesar a fi completată și lit.a) alin.(1) din art.24 din Legea prenotată, astfel încât certificatul notarial de rând cu girul notarial pe lângă sediul biroului notarului să conțină și adresa electronică a notarului.

Totodată, în contextul modificării propuse pentru art.24, în special, referitor la conținerea „după caz” a ștampilei notarului în girul notarial, se impune necesitatea modificării art.32 alin.(1¹) care obligă aplicarea ștampilei.

1.4 **Pct.10** stabilește că, încheierea de rectificare a unui act notarial în formă de document electronic este parte integrantă a actului, considerăm că aceste reglementări necesită concretizarea sintagmei „*parte integrantă*”. Atragem atenția că, potrivit alin.(5) a art.28, încheierea se anexează la toate exemplarele originale ale actului notarial supus rectificării sau completării, prezentate de către părți, și la cel din arhivă, cu aplicarea pe original a mențiunii despre emiterea încheierii. Astfel, nu este clar cum în modul practic se va aplica mențiunea despre emiterea rectificării pe un document în formă de document electronic.

1.5 La **pct.13** alin.(2), pentru un spor de precizie normativă sugerăm revizuirea sintagmei „*în formă electronică*” în coroborare cu pct.2, care reglementează „*actul notarial în formă de document electronic*”.

Această obiecție este valabilă și pentru alin.(3¹) privind denumirea „*copia legalizată în formă electronică*” și pct.15 alin.(3) referitor la „*certificatul notarial electronic*”.

2. Art.III, modificarea Legii securității și sănătății în muncă nr.186/2008, constă în reglementarea specificului muncii la distanță în domeniul securității și

sănătății în muncă. Analizând prevederile conținute în acest articol observăm unele neconcordanțe.

La pct.3 al acestui articol se propune completarea art.3 alin.(2) din Legea nr.186/2008 cu categoria „*lucrătorilor care prestează munca de la distanță, în limitele și condițiile convenite de comun acord cu angajatorul și stipulate în contractul individual de muncă*” asupra cărora vor fi aplicabile dispozițiile legii prenotate. Totodată, prin completarea unor articole din legea vizată cu textul „*inclusiv a lucrătorilor care prestează munca la distanță*”, rezultă că doar aceste prevederi ale Legii nr.186/2008 vor fi aplicabile lucrătorilor care prestează munca la distanță. În această ordine de idei, este necesar a fi precizată și argumentată neaplicabilitatea unor norme legale asupra lucrătorilor care prestează munca la distanță. De exemplu, prin necompletarea art.13 lit.m) care stabilește *obligația angajatorului de a asigura efectuarea examenului medical periodic și, după caz, testarea psihologică periodică a lucrătorilor*, precum și art.18 care referă la *plata indemnizației unice în cazul reducerii capacității de muncă sau decesului lucrătorului în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale*, aceste prevederi nu pot fi aplicabile și pentru lucrătorii care prestează munca la distanță.

2.1 La **pct.1**, în scopul eliminării neclarităților din practică, sugerăm definirea noțiunii de „*lucrător care prestează muncă la distanță*”.

2.2 **Pct.4** urmează a fi exclus, deoarece modificarea propusă de substituie a denumirii ministerelor responsabile a fost deja efectuată prin Legea nr.156/2022 pentru modificarea unor acte normative.

2.3 La **pct.6** lit.y) pentru un spor de precizie normativă, sugerăm reformularea cuvintelor „*atribuțiilor de securitate și sănătate în muncă*” prin substituie acestora cu cuvintele „*atribuțiilor în domeniul securității și sănătății în muncă*”.

2.4 La **pct.7** observăm că, modificarea propusă se referă la lucrătorii care prestează munca la distanță, însă dispoziția alin.(1) face referire la „*lucrătorii și/sau reprezentanții acestora din unitate*”.

2.5 La **pct.9**, în contextul completării propuse alin.(1) al art.17, considerăm oportun completarea respectivă și pentru alin.(2).

2.6 La **pct.10** la completarea alin.(2) cu lit.h) referitor la trimiterea la art.13, menționăm că în rezultatul modificărilor propuse prin proiectul de lege vor fi delimitate obligațiile angajatorului în privința lucrătorilor și lucrătorilor care prestează muncă la distanță, pentru concretizare normativă sugerăm a fi indicat expres prevederile art.13 aplicabile lucrătorilor care prestează muncă la distanță.

2.7 La **pct.13**, prevederile propuse privind acoperirea din Fondul Asigurărilor Obligatorii de Asistență Medicală (FAOAM) a cheltuielilor ce țin de organizarea și efectuarea examenului medical pe teritoriul Republicii Moldova necesită a fi reexamineate în coroborare cu prevederile Art.VII din proiectul de lege nr. 62 din 07.03.2023 adoptat în prima lectură. Acesta propune completarea art.49 din Legea nr.10/2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice cu două alineate noi, potrivit cărora „(6) *Efectuarea examenelor medicale la angajare și a examenelor periodice în scopul prevenirii apariției și răspândirii bolilor transmisibile se realizează în cadrul prestatorilor publici sau privați de asistență medicală primară, încadrați în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, costurile fiind acoperite din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM).*”

(7) *Efectuarea examenelor medicale la angajare și a examenelor periodice în scopul prevenirii bolilor profesionale se realizează în cadrul prestatorilor publici sau privați de asistență medicală, costurile fiind acoperite de către angajator*”.

3. Art. IV, completarea propusă pentru **Legea nr.81/2004 cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător**, care prevede *asigurarea de către Guvern a disponibilității Registrului de stat al serviciilor publice precum și a informațiilor, formularelor, instrucțiunilor, cererilor și altor documente necesare prestării serviciilor publice pentru activității investiționale și antreprenoriale în limba engleză*, urmează a fi invocată și în art. IX al proiectului cu stabilirea termenului de realizare a acestei prevederi.

Totodată, la alin.(3) care se referă la *interzicerea prestatorilor de servicii publice de a refuza acceptarea cererilor, solicitărilor și a documentelor depuse de investitorii străini în limba engleză cu condiția că acestea au fost depuse cu respectarea cerințelor legale în privința formei și a conținutului acestora, inclusiv din perspectiva utilizării semnăturilor electronice în condițiile legii*, menționăm că în conformitate cu art.2 din Legea nr.234/2021 cu privire la serviciile publice, prestator de servicii publice poate fi: autoritatea administrativă centrală subordonată Guvernului; autoritatea administrativă autonomă față de Guvern, structura organizațională din sfera de competență a unui minister sau a Cancelariei de Stat, autoritatea administrației publice locale care prestează servicii publice în domeniile proprii de activitate, servicii publice care au fost transferate în competența acesteia; instituție publică de interes local sau întreprindere municipală în care autoritatea administrației publice locale deține calitatea de fondator, precum și persoană juridică de drept privat care, în limita competențelor delegate în conformitate cu actele normative, prestează servicii publice. Din aceste considerente, este necesar a fi precizat dacă Guvernul va asigura disponibilitatea Registrului și a formularelor în limba engleză atât în cadrul autorităților publice, cât și în cadrul persoanei juridice de drept privat. De asemenea, nu este precizat dacă Guvernul va asigura și instruirea, în acest sens, a personalului din cadrul prestatorilor de servicii publice.

4. La art.V modificarea Legii nr.200/2010 privind regimul străinilor, la pct.1 noțiunea „*specialiști în domeniul tehnologiei informației*” este expusă într-o formă ambiguă, deoarece nu este clar care activități urmează a fi realizate în parcurile pentru tehnologia informației.

5. Art.VI prevede **completarea Legii nr.242/2010 cu privire la taxele consulare** cu un nou serviciu prestat de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, de misiunile diplomatice, inclusiv de reprezentanțele permanente de pe lângă organismele internaționale, și de oficiile consulare ale Republicii Moldova - de atribuire a numărului de identificare de stat al persoanei fizice (IDNP) străinilor aflați în afara Republicii Moldova prin utilizarea mijloacelor electronice și a sistemelor informaționale integrate. În sensul eliminării neclarităților din practică, proiectul de lege urmează a fi completat cu mecanismul de aplicare a serviciilor propuse.

6. La **art.IX, alin.(1)** stabilește un termen general de intrare în vigoare (*în trei luni de la data publicării*) pentru toate modificările care se conțin în proiectul de lege. Totodată, alin.(3) din acest articol prevede că sistemul informațional prin care se vor înregistra actele notariale în formă de document electronic, și care va fi deținut de Camera Notarială, urmează a fi creat cu suportul I.P. „Agenția de Guvernare Electronică”, *în termen de până la 3 ani de la intrarea în vigoare a prezentei legi*. Dat fiind faptul că, implementarea prevederilor **art.II** în ceea ce privește actul notarial în formă de document electronic este condiționată de existența sistemului informațional, urmează a fi corelat termenul de intrare în vigoare a art.II cu termenul în care va fi creat sistemul informațional.

6.1 Sugerăm completarea **alin.(3)**, cu prevederi care să stabilească expres drept sarcină a Ministerului Justiției aprobarea regulamentelor prevăzute la art.II pct.2 și normele specificate la pct.5.

6.2 Din conținutul **alin.(4)** reiese obligația Camerei Notariale de a deține sistemul informațional prin care se vor înregistra actele notariale în formă de document electronic. În acest sens, menționăm că, organizarea, funcționarea și competențele Camerei Notariale sunt reglementate de Legea nr.69/2016 cu privire la organizarea activității notarilor. Însă, Legea nr.69/2016 precum și proiectul de lege nu reglementează modul de deținere și funcționare a sistemului informațional. Din considerentele expuse se impune necesitatea completării proiectului de lege cu mecanismul de aplicare și implementare a sistemului informațional vizat.

6.3 **Alin.(5)** stabilește că „*Registrele pe format de hârtie vor fi substituite cu registrele electronice după crearea și punerea acestora în aplicare. Data punerii în aplicare se va stabili printr-un act al Ministerului Justiției, după consultarea Camerei Notariale*”. Atragem atenția că, potrivit art.36 alin.(4) din Legea nr.69/2016 notarul, după caz, Camera Notarială *poate ține arhiva activității notariale și în format digital*. Din prevederile legale citate, observăm că ținerea registrului ca parte componentă a arhivei notariale în format digital este o opțiune a notarului. Însă alin.(5) din proiect instituie o obligație a notarului de a substitui registrele pe format de hârtie cu registre electronice. În acest context, atragem atenția asupra faptului că Legea nr.69/2016 conține prevederi diferite de cele ale prezentului proiect de lege, motiv pentru care acesta urmează a fi revăzut și corelat cu dispozițiile Legii nr.69/2016, pentru a exclude discrepanțele între respectivele prevederi.

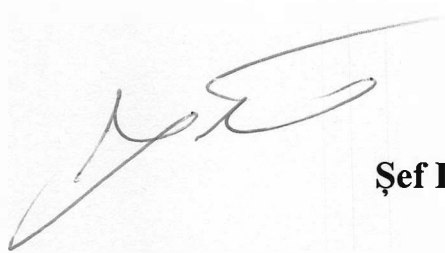
6.4 **Alin.(6)**, care se referă la realizarea și implementarea graduală a categoriilor de acte notariale în formă de document electronic, inclusiv acte notariale întocmite prin comunicare la distanță, în măsura în care notarul *poate face uz de soluții și/sau sisteme informaționale necesare*, conforme cerințelor stabilite de Guvern, nu oferă precizie în privința aplicabilității și implementării actului notarial în formă de document electronic, deoarece aceasta va depinde dacă notarul va putea face uz de soluții și/sau sisteme informaționale sau nu.

Din propoziția a doua a alin.(6) se va exclude cuvântul „*inclusiv*” ca fiind de prisos.

6.5 Atenționăm că, în conformitate cu art.1 alin.(2) din Legea nr.246/2018, prevederile legii se aplică notarilor și *altor persoane abilitate prin lege* cu atribuții de autentificare a actelor juridice și legalizare a copiilor, extraselor și semnăturilor de pe documente. Din reglementările care se conțin la art. IX, observăm că, acestea

fac referire la sistemul informațional care urmează a fi deținut de Camera Notarială, precum și condiționarea implementării actului notarial în formă de document electronic, de existența de soluții și/sau sisteme informaționale de către *notari*. Din aceste considerente, în scopul aplicării corecte a prevederilor art. II din proiect de către subiecții vizați, este necesar a se completa art. IX cu prevederi care să reglementeze termenul și modalitatea de implementare a actului notarial în formă de document electronic de către persoanele abilitate prin lege de a întocmi acte notariale.

Fără a diminua importanța și necesitatea proiectului de lege avizat, relevăm că acesta necesită a fi revizuit prin prisma obiecțiilor invocate, iar determinarea oportunității proiectului de lege ține de competența exclusivă a Parlamentului.

Ion CREANGĂ
Șef Direcție generală

Ex. A. Suruceanu
tel. 820-559